lio ŠV ir ŠR šlaituose, erozijų paliestose vietose. Čia kultūrinių sluoksnių jau nerasta.

Per 14 Šeimyniškėlių piliakalnio tyrinėjimo sezonų jame ištirtas 3426 m² plotas – beveik visas piliakalnis. Netyrinėta liko tik didžiojo (PR) pylimo vidinė pusė, kurioje 2002 m. buvo aptikta pastato ar įtvirtinimų vieta. Ją numatyta ištirti 2004 metais.

EASTERN PART OF THE ŠEIMYNIŠKĖLIAI HILL-FORT SITE AND THE SECOND BAILEY

In 2003 the with AM continued explorations in the Šeimyniškėliai hill-fort (Anykščiai district). In the northeastern edge and on the northeastern slope they explored the total area of 1,126 m² (Fig. 15). In the major part of the area explored the cultural layer was destroyed by land cultivation in the 20th century. On the edge of the site the brown hard-packed clay layer was found (Fig. 16), in the sterile soil the locations of 29 postholes and 5 stoves were detected. At the foot of the hill-fort a trench of the unknown purpose of 2 m wide and 1 m deep was found. The finds collected were rather scanty: a bear nail pendant, a crossbow arrow-head (Fig. 17), an awl and fragments of iron artefacts, wheelmade pottery and animal bones dated to the 13th–14th centuries.

VELIUONOS II PILIAKALNIO PAPILYS

Algirdas ŽALNIERIUS

Archeologiniai tyrinėjimai 2003 m. buvo atlikti ŠR papilio teritorijoje ir prie buvusio mokyklos pastato PR kampo, numatomos statyti atviros verandos ir naujos gyvatvorės vietoje. Bendras ištirtas plotas – 58 m². Iškastos perkasos ir šurfai numeruoti pratęsiant 1999 m. tyrimų numeraciją.

Veliuonos gynybinį kompleksą sudaro: Veliuonos piliakalnis, vadinamas Gedimino kapu, Veliuonos II piliakalnis su papiliu, vadinamas Ramybės arba Pilies kalnu, Veliuonos piliavietė, vadinama Pilaitėmis. Archeologiniai tyrinėjimai 1999 m. buvo atlikti II piliakalnio papilio Š dalyje, ištiriant 134 m² plotą. Rasto kultūrinių sluoksnių klodo storis papilio teritorijoje yra 25–165 cm. Archeologiniai radiniai datuojami XIV–XVIII a. (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 54–55).

Veliuonos (Junigėdos pilis) pirmą kartą paminėta 1291 m. Nuo 1291 iki 1313 m. pilis buvo puolama 11 kartų, bet nė karto nebuvo paimta. Pirmą kartą pilis paimta 1348 m., bet jau kitais metais buvo atstatyta. Antrą kartą buvo paimta 1363 m., 1367 m. ją sudegino patys gynėjai. Antroji pilis, jau ant Ramybės kalno, buvo pastatyta 1412 m. Pagal tradiciją laikoma, kad bent dalis jos sienų ar tik bokštai buvo mūriniai.

Perkasa 4 buvo iškasta prie pastato PR kampo, jos plotas yra 26 m². Pirminį žemės paviršių sudarė moreninis molis su priemoliu ir stambus žvyras. Perkasos ŠR kampe, ant geologinių sluoksnių, buvo rastos grindinio liekanos. Grindiniui naudoti nedideli, 10–20 cm skersmens, lauko rieduliai. Datuoti grindinį sunku, nes tarp lauko riedulių nerasta jokių radinių, tik pagal stratigrafiją juos galima priskirti piliakalnių veikimo laikotar-

piui – XIV–XV a. Virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs 46–66 cm storio vientisas pilko juodžemio sluoksnis. Jame gausu smulkių akmenukų, kalkių skiedinio trupinių. Perkasos PR kampe, virš pirminio žemės paviršiaus, tarp pilko juodžemio ypač gausu kalkių skiedinio trupinių, plytų ir jų nuoskalų, kurios sudaro iki 6–8 cm storio sluoksnelį. Plytų dydžiai: 290x134–155x64–78 mm. Pagal plytų gamybos technologiją jas būtų galima datuoti XVII a. pabaiga–XVIII a. Panašių plytų buvo rasta 1999 m. tyrinėjimų metu. Galbūt mūrinis pastatas stovėjo XX a. pirmojoje pusėje pastatytos mokyklos vietoje.

Archeologinių radinių rasta labai mažai. Tai puodyninių, plokštinių koklių, buitinės keramikos šukės, kaulinė peilio rankena. Puodyninius koklius galima datuoti XVI–XVII a. Plokštiniai kokliai glazūruoti žalia, ruda glazūra ir neglazūruoti, puošti stilizuotu augaliniu ornamentu, vieno plokštė lygi. Plokštiniai kokliai datuotini XVII a. antrąja puse–XVIII a. Buitinė keramika degta oksidacinėje ir redukcinėje aplinkoje, pakraštėliai įvairiai profiliuoti. Molio masėje yra pridėta daug smulkaus liesiklio. Tik vieną virimo puodo sienelių šukę galima datuoti XIV–XV a., visa kita keramika datuotina XVII–XVIII a.

Perkasa 5 buvo iškasta prie Š sklypo ribos, numatomos sodinti gyvatvorės vietoje. Ištirtas 29,5 m^2 plotas. Perkasos atkarpoje iki 17 m griovys gyvatvorei sodinti buvo kasamas iki 50–60 cm gylio ir pirminio žemės paviršiaus nebuvo rasta. Todėl atskirose perkasose buvo kasta iki pirminio žemės paviršiaus. Pirminis paviršius, kurį sudaro smėlis, buvo rastas 100–130 cm gylyje. Virš jo yra 25–35 cm storio pilko su juodžemio priemaiša smėlio sluoksnis, susidaręs greičiausiai augalų šaknims skverbiantis į dirvą. Aukščiau yra susidaręs 55–60 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksnis, kuriame pastebėta smulkių plytų nuoskalų, išsidėsčiusių tolygiai visame sluoksnyje. Kultūrinių sluoksnių klodo viršutinę dalį sudaro iki 40–50 cm storio XX a. supiltas sluoksnis. Perkasos 14–16 m rasta natūrali piliakalnio šlaite vandens išgraužta nedidelė griova, vėliau užpilta pilka žeme. Čia pirminio žemės paviršiaus nerasta 175 cm gylyje.

Toliau į V kultūrinių sluoksnių klodas plonėja: 17 m jo storis yra apie 120 cm, o 25 m – 100 cm, 42 m – 60 cm, 59 m – apie 30 cm. Tačiau išlieka ta pati kultūrinių sluoksnių stratigrafija. Pirminį žemės paviršių perkasos 17–59 m sudaro gelsvas įvairių atspalvių morenos suneštas smėlis. Archeologinių radinių rasta tik pilko juodžemio sluoksnyje. Tai redukcinėje ir oksidacinėje aplinkoje degtos buitinės keramikos šukės. Vienodos indų šukės buvo rastos tiek viršutinėje, tiek apatinėje sluoksnio dalyje. Sluoksnyje rasta 16 indų šukių, 10 iš jų degtos redukcinėje aplinkoje, pakraštėliai suformuoti atlenkiant jų kraštus į išorę ir prispaudžiant prie kaklelio. Vienas indo pakraštėlis vertikalus, suapvalinta tik jo pati briauna. Oksidacinėje aplinkoje degtos 3 indų šukės. Rastas buitinės keramikos šukes reikėtų datuoti XVII a. antrąja puse–XVIII a.

Apibendrinant perkasoje 5 rastų kultūrinių sluoksnių stratigrafiją visų pirma reikėtų pasakyti, kad ji nesiskiria nuo 1999 m. tyrinėjimų metu rastų kultūrinių sluoksnių tiek savo sudėtimi, tiek ir radiniais. Tik 2003 m. nerasta radinių, kuriuos būtų galima datuoti ir susieti su piliakalnių komplekso laikotar-

piu. Čia rastas iki 130 cm kultūrinių sluoksnių klodas rodytų, kad pradiniame laikotarpyje papilio Š šlaitas buvo nuožulnesnis, o vėliau paviršius buvo pakeltas, susiformavus iki 60 cm storio juodžemio sluoksniui. Vienoda, beveik be tarpsluoksnių šio sluoksnio struktūra leistų teigti, kad jau nuo XVI a. papilio teritorijoje buvo daržai ar sodas ir dirbant žemę sluoksnis buvo nuolat permaišomas. Galbūt todėl ir neišliko aiškesni ankstesniu laikotarpiu susidarę sluoksniai.

Du šurfai – 6 ir 7 buvo iškasti PV ir PR papilio aikštelės kampuose. PV kampe iškastame šurfe virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro moreninis molis su žvyru, yra susiklostęs 40 cm pilko juodžemio sluoksnis. PR šurfe iki 1 m gylio rastas pilkos žemės sluoksnis, supiltas XX a. pirmojoje pusėje mokyklos statybos metu.

Tvarkant naują perėjimą į Pilies piliakalnį, ŠR kampe buvo įrengti nauji laiptai Š papilio šlaite. Laiptai pastatyti ant 14 metalinių polių, kurie 7 poromis statmenai buvo įkalti į šlaitą, išgręžus 15 cm skersmens ir 120 cm gylio gręžinius. Objektyvios informacijos gauta tik papilio aikštelėje ir šlaito apačioje gręžtuose gręžiniuose. Viršutinėje poroje gręžinių, išgręžtų ant papilio aikštelės Š krašto, iki 120–130 cm gylyje yra susidaręs pilkos su smulkiais plytgaliais žemės sluoksnis, geologinių sluoksnių nerasta. Šlaite išgręžtuose gręžiniuose 40–110 cm gylyje rastas smėlis, šlaito apačioje – moreninis molis, virš jo yra pilkos sąnašinės žemės sluoksnis. Šlaito apačioje, 100–120 cm gylyje, buvo rastas moreninis molis ir virš jo suneštas pilkos žemės sluoksnis. Archeologinių radinių, be smulkių plytų nuoskalų, nerasta. Atrodytų, kad rastas pilkos žemės sluoksnis susidarė vandeniui nuplaunant humusingus žemės sluoksnius nuo papilio aikštelės viršaus. Papilio aikštelės Š krašto lygis buvo pakeltas tvarkant pastatytos mokyklos teritoriją.

VELIUONA II HILL-FORT FORTIFIED FOOT SETTLEMENT

In 2003 in the Veliuona II hill-fort fortified foot settlement the area of 58 m^2 was explored. The cultural layer dated to the 14th–15th centuries and the 17th–18th centuries was found. It contained household pottery, bricks, tiles, a bone knife handle.